

BIULETYN

nr 3

rok szkolny 2020/2021

**SPECJALISTYCZNA PORADNIA
PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNA
DLA DZIECI Z NIEPOWODZENIAMI EDUKACYJNYMI**

w Krakowie

ul. Św. Gertrudy 2

www.poradnia-psychologiczna.com

Drodzy Czytelnicy,

Informacje zawarte w Biuletynie naszej Poradni adresowane są przede wszystkim do pedagogów, nauczycieli, wychowawców oraz dyrektorów placówek oświatowych miasta Krakowa.

W niniejszym przedświątecznym wydaniu pragniemy zwrócić uwagę Czytelników na adolescentów. Gorąco zachęcamy do zapoznania się z bardzo ciekawymi artykułami na temat tego szczególnego czasu oraz specyfiki pracy terapeutycznej z młodzieżą. Pragniemy także Państwa zaprosić na szkolenie online na temat motywowania uczniów do nauki w czasie hybrydowego oraz problemów przywracania więzi społecznych – szczegóły w Biuletynie.

Życzymy miłej lektury!

Dojrzewanie, czyli przełomowy okres pełen zmian

Czy adolescencja stanowi swego rodzaju pomost?
Z czym wiąże się ten szczególny moment w życiu człowieka?
Jakie wyzwania i zmiany mu towarzyszą?

POMOST

Dorastanie, nazywane też adolescencją, to czas szczególny. Stanowi on bowiem pomost między okresem dzieciństwa a dorosłością, a to niesie za sobą szereg jednoczesnych zmian we właściwie każdej sferze funkcjonowania młodego człowieka. I to właśnie słowo **ZMIANY** mogłoby stanowić hasło przyświecające temu okresowi.

A jeśli się mu przyjrzeć i starać się zrozumieć, co ono znaczy, to okaże się, że nic innego jak właśnie przejście jednej cechy, rzeczy, stanu w inny. W przypadku naszych nastolatków to przejście od jednego okresu rozwojowego do drugiego. Ważne jednak jest, żeby tego momentu nie rozumieć tylko jako stan przejściowy, ale uznać też jego ważność jako stanu samego w sobie, który niesie za sobą własne wyzwania, bariery i możliwości.

O jakich zmianach mowa?

Zmiany pojawiają się w różnych obszarach: od biologicznych przez psychologiczne do społecznych. Ciało wytwarza hormony mające wpływ na wygląd, samopoczucie i zachowanie. To z kolei może prowadzić do nowych, czasem niezrozumiałych, dla samego nastolatka reakcji, myśli i emocji. Ponadto następuje mocny zwrot od bliskich kontaktów z rodzicami ku relacjom rówieśniczym, które zaczynają odgrywać coraz bardziej znaczącą rolę. Wszystko to dzieje się w jednym momencie, nierozzerwalnie się spleta, tworząc zupełnie nową jakość życia i funkcjonowania nastolatka, do których musi się przystosować i nauczyć jakby na nowo.

Jakie wyzwania napotyka młody człowiek na swoim „pomoście”? Z czym się musi mierzyć?

Po pierwsze z ogromem tego, co się zmienia. Nam samym trudno jest czasem poradzić sobie z jedną większą zmianą, a nastolatek mierzy się z całym ich korowodem. Z jednej strony jest to moment nadchodzącej wolności i niezależności, przygotowania się do zakończenia formalnej edukacji, opuszczenia domu, uniezależniania się od rodziców, a z drugiej czas pożegnania z dzieciństwem, a więc pewną beztroską, swobodą i mniejszą odpowiedzialnością za dokonywane decyzje. W sposób naturalny więc człowiek zderza się z tak ważnymi pytaniami jak: *Kim jestem? Kim mogę być? Czego chcę? Jaka jest moja rola w życiu? Jak chciałbym/chciałabym, żeby wyglądała moja przyszłość? W jakim kierunku mam iść? Jakie są moje cele? Jak widzą mnie inni? Jak ja sam/sama siebie widzę?* Pojawiają się różnorodne emocje i uczucia takie jak ekscytacja i oczekiwanie, ale też smutek, lęk, poczucie zagubienia czy dezorientacji, napięcie.

Słowem podsumowania

W tym szczególnym czasie wyłaniania się tożsamości młodego człowieka bardzo ważne jest, żeby zaistniały wyrozumiałość i chęć towarzyszenia nastolatkowi w jego podróży. Pamiętajmy, że dla niego jest to podróż zmieniająca życie!

Opracowała:

Kaja Kowynia – Pietraszek, psycholog

Źródła:

Coleman, J.C. i Hendry, L.B. (1999). *The Nature of Adolescence*. Londyn i Nowy Jork: Psychology Press.

Musiał, D. (2007). Kształtowanie się tożsamości w adolescencji. *Studia z psychologii w KUL*, 14, 73-92.

Trempała, J. (2011). *Psychologia rozwoju człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Wołpiuk-Ochocińska, A. i Marmola, M. (2015). Aspiracje młodych ludzi w perspektywie zadowolenia z życia i wyboru drogi rozwoju zawodowego. W: W. Poleszak (red.), *Wyzwania i zagrożenia adolescencji*, s. 65-84. Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji.

Zimbardo, P.G. i Gerrig, R.J. (2011). *Psychologia i życie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Jak skutecznie pracować ze starszym uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się?

Uczeń starszy, czyli jaki ?

Na potrzeby niniejszej publikacji poprzez ucznia starszego można rozumieć osobę, będącą w wieku 15/16 - 18/19 lat. Tak więc główny etap nauki przypada w tym wypadku na okres uczęszczania do szkoły średniej. Oczywiście stanowi to pewnego rodzaju uogólnienie w związku z czym informacje zamieszczane w niniejszej publikacji mogą mieć również przełożenie na osoby z klas siódmych lub ósmych szkoły podstawowej.

Najczęstsze, utrzymujące się trudności edukacyjne i ich konsekwencje

Zdaniem M. Bogdanowicz osoby z dysleksją, również w wieku starszym, doświadczają trudności w szkole z uwagi na niską sprawność uwagi, osłabienie pamięci krótkotrwałej, roboczej i sekwencyjnej oraz długoterminowej, obniżone tempo uczenia się wzrokowo-ruchowego oraz zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej. W efekcie czego nastolatek może mieć problem ze zrozumieniem i zapamiętaniem przeczytanego tekstu, publicznym wypowiedaniem się, orientowaniem się w nieznanym terenie, a także z organizacją pracy. Pokłosiem tego ostatniego będzie awersja do robienia notatek pisanych i ich kompletowania, co może mieć związek również z trudnością odczytania się własnego pisma. Problem publicznego wypowiedania się w czasie egzaminów ustnych, szczególnie na forum grupy, może mieć swoje źródło w doświadczanych trudnościach z artykulacją, przekręcaniem długich i trudnych do wymówienia wyrazów czy dużej podatności na czynniki stresogenne oraz dekoncentrujące uwagę. Bagaż negatywnych doświadczeń kompletowany przez lata może nieść ze sobą dalsze konsekwencje na tle emocjonalnym w postaci zaburzeń emocjonalno - motywacyjnych oraz nieprawidłowego rozwoju osobowości. Nierzadko dochodzi również do wystąpienia objawów nerwicowych, które mogą się różnie przejawiać. Patomechanizm takiego stanu rzeczy jest dość prosty do zobrazowania. Uczeń początkowo odznacza się

dobrą motywacją, a także wiarą w sukces popartą sporym wysiłkiem w kierunku zdobycia dobrych ocen. Jednak w miarę upływającego czasu wiara maleje, podobnie jak chęci, jeśli odpowiednio szybko dyslektyk nie doświadczy sukcesu w szkole. Bez niego nauka staje się tylko obowiązkiem, a uczęszczanie do szkoły wręcz karą. Nagromadzone lęki zyskują coraz większą moc, prowadzące do pierwszych symptomów nerwicowych. Z postawy rezygnacji, bierności i zniechęcenia, a także braku akceptacji w środowisku szkolnym nastolatek może szukać alternatywnych grup rówieśniczych, często aspołecznych. Żeby temu zapobiec powinien być otoczony życzliwymi ludźmi w szkole i poza nią. Bez współpracy rodzic - nauczyciel trudno pokładać większe nadzieje w efektywność procesu terapeutycznego. Należy pamiętać, iż okres dorastania to czas zmienności emocji o silnym nasileniu, nierzadko ujemnym. Zazdrość, nienawiść, gniew, wstyd, a nawet lęk powstają w konsekwencji doświadczanych trudności oraz odczuwanej frustracji. To czy będą one umiejętnie wygaszane lub niepotrzebnie rozpalane i w konsekwencji wzmacniane na terenie szkoły zależy od jakości relacji nauczyciela z uczniem.

Sens i założenia pracy z uczniem starszym

W wielu przypadkach, gdy dziecko z uwagi na stwierdzone ryzyko wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się zostaje objęte pomocą psychologiczno - pedagogiczną w formie zajęć korekcyjno - kompensacyjnych. Zatem w klasie pierwszej, drugiej lub trzeciej szkoły podstawowej rozpoczyna etap terapii, mając lat 6 lub 7 lat. W okolicy klasy czwartej lub piątej przeprowadzone badanie kontrolne wykazuje, iż mimo podjętych działań trudności edukacyjne oraz dysfunkcje utrzymują się na wysokim poziomie, co pozwala wystawić diagnozę końcową o występowaniu dysleksji rozwojowej. Wówczas następuje intensywny okres ćwiczeń specjalistycznych trwający nierzadko do końca etapu szkoły podstawowej. W tym momencie rodzic, terapeuta oraz sam uczeń zastanawiają się nad zakończeniem lub kontynuacją terapii. Jeśli w toku wieloletnich ćwiczeń postawione założenia i cele zostały osiągnięte, a uczeń i rodzic zauważają efekty

też prace nic nie stoi na przeszkodzie, aby terapeuta pozwolił swojemu podopiecznemu rozpocząć kolejny etap w swoim rozwoju, a więc samodzielną realizację posiadanego potencjału w oparciu o nabyte umiejętności. Natomiast, jeśli pojawi się potrzeba kontynuacji ćwiczeń, zasygnalizowana czy to przez ucznia czy rodzica, należy wnikliwie przeanalizować daną sytuację i podjąć odpowiednią decyzję. Może się tak zdarzyć, iż nasz dyslektyk po wieloletniej terapii nierzadko jest już tak wytrenowany, a czasami nawet przetrenowany wykonywaniem ćwiczeń usprawniających obszary deficytowe, że praca z nim wymagać będzie gruntownych zmian. Wówczas należy określić nowe cele w oparciu o nabyte wcześniej kompetencje, mówiąc wprost szukamy sposobów efektywniejszej pracy, wzmacniając poczucie wartości ucznia. To właśnie w tym momencie, jeśli jest taka potrzeba, uczeń powinien być najmocniej zaopiekowany od strony emocjonalnej. Bez wiary w swoje umiejętności nie będzie w stanie podjąć nowych wyzwań, które nierzadko będą wymagały od niego wyjścia poza strefę komfortu. W ostatnim etapie terapii należy na tyle wzmocnić ucznia, aby on sam był w stanie samodzielnie w pełni realizować swój potencjał. Pomocnym w tym może być również np. doskonalenie danego stylu uczenia się w oparciu o wcześniejszą diagnozę i rozpoznanie. J. Dyrda wymienia cztery style uczenia się dyslektyków : ruchowo-słuchowo- wzrokowy, wzrokowo- ruchowo-słuchowy, ruchowo- wzrokowo- słuchowy, a także słuchowo- ruchowo- wzrokowy (więcej w książce J. Dyrda „Style uczenia się dzieci dyslektycznych a wymagania poznawcze szkoły”). Każdy z nich ma swoją specyfikę w oparciu o posiadane możliwości dziecka. W miarę potrzeb i celów można przez określony czas objąć ucznia dodatkową pomocą specjalistyczną, angażując w proces terapeutyczny psychologa lub doradcę zawodowego. Pierwszy może wspomóc rozwój sfery emocjonalnej, zaś drugi pomóc w wyborze przyszłej ścieżki zawodowej. Bardzo ważnym w tym wieku jest uważne słuchanie dziecka. Jego zdanie, chęci oraz potrzeby są najważniejsze. Jeśli mimo wszystko uzna, że nie chce już uczestniczyć w terapii nie należy go do tego zmuszać. Mimo, iż nie

będzie to po myśli rodzica, na tym etapie należy zaakceptować i uszanować wolę dziecka.

Praca z dyslektykiem nie kończy się po ukończeniu szkoły podstawowej. Można nawet zaryzykować stwierdzeniem, iż nie kończy się ona również po zdaniu egzaminu dojrzałości. Zatem kiedy ów koniec następuje? Według mnie moment ten można opisać jako czas, w którym dyslektyk będzie w stanie sam poradzić sobie z konsekwencjami swojej wyjątkowości. Prof. Albert Galaburda określa osoby z dysleksją jako te, które mają odmienne zdolności i sposób uczenia się. Cała filozofia pracy z tymi osobami zmierzać powinna do odkrywania tych zdolności oraz do wypracowania różnych sposobów uczenia się przynoszących jak najlepsze efekty. Czy wówczas problemy znikną? Najprawdopodobniej nie, ale nie będą zbierały tak wielkich żniw jak na początku. Problemy z nauką prowadzenia samochodu czy układów tanecznych na kursie tańca. Mylenie dat, błędne obliczanie działań w pamięci, chcąc szybko oszacować wysokość otrzymanej zniżki na zakupy, trudności z zapamiętaniem i dokładnym przekazaniem informacji odebranych przez telefon czy popełnianie błędów przy wypełnianiu formularzy w banku to tylko kilka przykładów niespodzianek czyhających na dyslektyka po opuszczeniu murów szkoły. Dlatego właśnie mówi się o terminie dysleksji rozwojowej, ponieważ na każdym etapie rozwoju, etapie życia, trudności pojawiają się tylko w innej formie. Stąd tak istotnym jest wsparcie, nie tylko edukacyjne, ale przede wszystkim emocjonalne młodego człowieka, niezbędne do jego właściwego rozwoju i realizacji posiadanego potencjału.

Opracował:

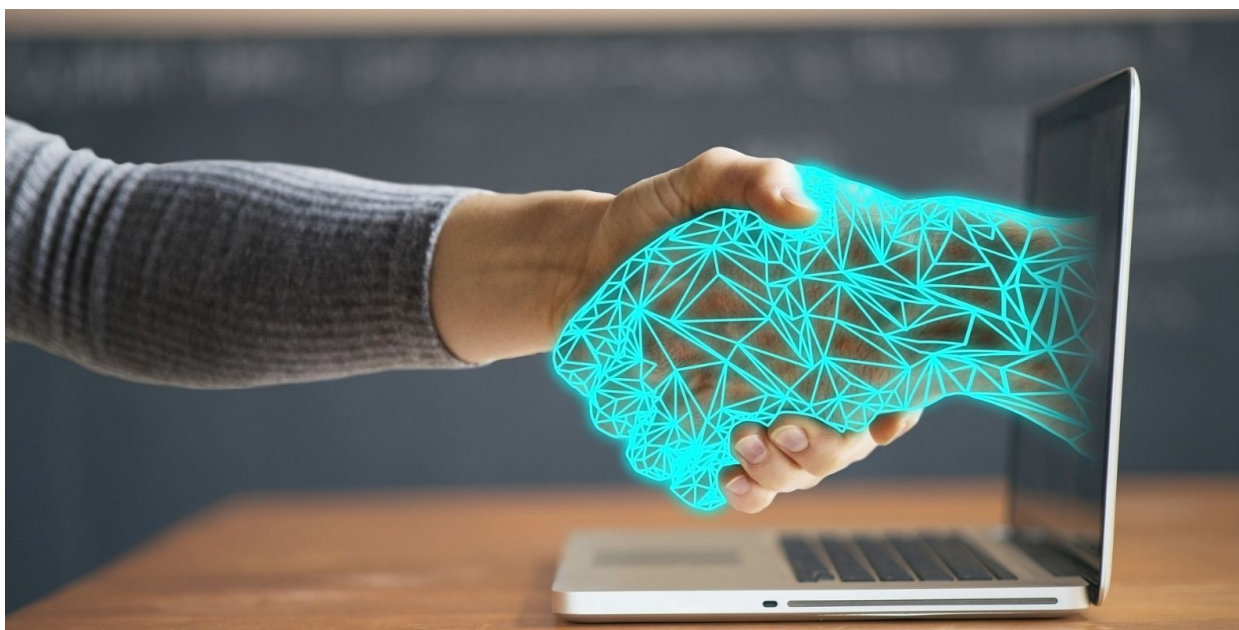
Szymon Rozmus - pedagog

W publikacji wykorzystano materiały i literaturę zamieszczoną na poniższych stronach internetowych:

<https://kursy.operon.pl/Blogi/Blog-dra-Marcina-Szczerbinskiego/Jak-pracowac-w-domu-garsc-praktycznych-wskazowek-dla-rodzicow-dzieci-z-dysleksja>

<http://www.ptd-lodz.pl/archiwum-ptd/publikacje-dysleksja.php.html>

<https://www.szkolnictwo.pl/index.php?id=PU4823>

BEZPŁATNE E-WARSZTATY

**CYBERZABURZENIA –
CYBERUZALEŻNIENIA.
KONTEKSTY PANDEMII.**

**JAK SKUTECZNIE MODELOWAĆ RELACJE DZIECI –
TECHNOLOGIE CYFROWE.**

prof. Mariusz Jędrzejko

**29.04.2021
16.00-17.30
ON-LINE**

INFORMACJE I ZAPISY

WWW.PORADNIA-PSYCHOLOGICZNA.COM

WWW.PBW.EDU.PL

Z okazji Świąt Wielkanocnych, niosących nadzieję i odrodzenie życia,

pragniemy złożyć najserdeczniejsze życzenia.

Niech ten radosny, świąteczny czas, spędzony bez pośpiechu, trosk i zmartwień,

w zdrowiu, radości i ciepłej, rodzinnej atmosferze będzie dla wszystkich Państwa

źródłem nadziei, siły oraz wiary.

Małgorzata Niewodowska – dyrektor Poradni wraz z Pracownikami

Biuletyn opracował zespół redakcyjny w składzie:

mgr Małgorzata Niewodowska – dyrektor

mgr Marta Masłowska – psycholog

mgr Kaja Kowynia - Pietraszek – psycholog

mgr Szymon Rozmus - pedagog

Adres redakcji:

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

Dla Dzieci z Niepowodzeniami Edukacyjnymi

ul. św. Gertrudy 2

31 – 046 Kraków